

Mmụọ nke Amụma: Mkpu Etiti Abali

Tebul Abuo nke Habakkuk

Jeff Pippenger

2012-10-13

Okwu Nkwa Doro Anya

N'oge na-adibeghi anya, anyi bidoro ikwadebe ntughari-edede nke Tebul Abuo nke Habakkuk ka a sughari ya n'asusu di iche iche a nochiri anya ha n'uzo weebusaiti anyi. Oru igbanwe nkwaputa a kporo n'onu ka o buru nkwaputa e dere ede bu oru kari akari kari ka a puru ighota ma o buru na mmadu amaghi ihe niile a ga-agabiga iji mee ka nkwaputa a kporo n'onu ghoo nkwaputa e dere ede, tinyere nsogbu ndi di mkpa nke n'ikpeazu isughari ihe ndi ahụ n'asusu di iche iche di na weebusaiti ahụ. Anyi ka malitere imezi mbiputa nke mbu n'ime nkwaputa iri itoolu na ise ahụ, mgbe ahukwa achoputara m ihe mgbochi ozo nke anyi ga-agabigakwa. O metutara mmepe na-aga n'ihu nke ozi a site n'afọ 1989 ruo n'akuko ihe mere eme anyi ugbo a.

N'ihe ngosi ndi e mere ihe di ka afọ iri na ise gara aga, e nwere eziokwu ufodu ka no n'onodu nwata nke nghota. Nke mbu n'ime eziokwu ndi ahụ nke m ga-eme ka o doo anya bu obibia nke mmuo-ozu nke abuo n'akuko ihe mere eme nke ndi Miller. N'oge ahụ, aghotara m na mmuo-ozu nke abuo bjarutere mgbe uka ndi Protestant malitere imechi onu uzo ha megide ngosiputa Miller nke ozi mmuo-ozu mbu, n'ijikota ya na njedebe nke afọ 1843. William Miller ruru oru dabere n'igu oge nke o kweere na o na-egosi na afọ 1843 bidoro na Maachi 22, 1843 ma kwusi na Maachi 22, 1844. O chere na amuma ato ndi e mechara debe n'elu chaati nso abuo ahụ ga-akwusi n'afọ 1843, ma o kweere na afọ ahụ kwusiri na Maachi 22, 1844. O mehiere n'ihe abuo.

Amuma ato ahụ nke ubochi 1335 nke Daniel iri na abuo, afọ 2520 nke "oge asaa" nke Leviticus iri abuo na isii, na ubochi 2300 nke Daniel asato, Miller ghotara na ha mezuru na Maachi nke afọ 1844. Mgbe nke ahụ gasiri, Onyenwe anyi duuru Samuel Snow ka o bughị naani ighota na amuma ndi ahụ akwusighi na 1843, kama na 1844; ma Snow malitekwaro itinye n'oru nguko oge nke ndi Karait, nke na-abughị itinye oge ahụ Miller ji aru oru. Miller ji nguko oge ndi Rabbini/dabere na equinox, nke na-adabere n'igu afọ site n'oge opupu ihe ubi ruo n'oge opupu ihe ubi.

Mgbe anyi na-akowa Tebul Abuo nke Habakkuk, anyi aghotaghi eziokwu akuko ihe mere eme a ma na-eji ahumahu Miller akowa Maachi 22, 1844 dika obibia nke nke abuo na mmalite nke oge ichere. Aghotara m, ma ka na-aghatakwa, na obibia nke mmuo-ozu ahụ dabara n'oge ndi Protestant juru ozi Miller nke mmuo-ozu mbu, ma akuku Akwukwo Nso na-esonu bu isi ihe m ji atunyere ya.

"N'onwa Juun, n'afọ 1842, Maazi Miller nyere usoro nkuzi ya nke abuo n'ulo nzuko Casco Street di na Portland. Ewere m ya dika nnukwu ihe ugwu iga nu nkuzi ndi a; n'ihu na enwere m nkuda mmuo, ma anaghi m eche na akwadebere m izute Onye Nzoputa m. Usoro nke abuo a kpalitere mkpali ka ukwu n'obodo ahụ kari nke mbu. Ewezuga ole na ole, ogbako di iche iche mechiri Maazi Miller onu uzo ulo uka ha. Otutu okwuchukwu sitere n'оче nkwsa di iche iche gbalisiri ike ikpughe ihe e kwuru na ha bu njehie ara ofufe nke onye nkuzi ahụ; ma

igwe mmadụ nke ndị na-ege ntị n'ụjọ na nchekasị b́jara nzukọ ya, ma ọt́t́t́ enwegh́i ike ́banye n'ụlọ ah́. Nd́ ọgbakọ ah́ d́ j́u nke ukwu, ma na-ańa nt́ nke ọma.” Life Sketches, 27.

Aghótara m na mmechi nke ọ́nụ ụzọ nye ozi Miller b́ akara mmalite nke iju mmụọ-ozí mb́, ma, n'íkwađo nghótá Miller banyere mgbakọ oge nke nd́ Rabbinic/dabere n'equinox, echere m na Maachi 22, 1844 b́ akara ngwúcha nke afọ 1843. Ngosiṕta Miller na Portland n'ónwa Juun nke afọ 1842 b́ n'ezie ihe-amà nke na-akowaṕta iju nke na-aga n'ihu n'usoro ruo mgbe o mechara kwuś n'April 18, 1844, ma n'oge e mere ngosiṕta nd́ ah́ aný amatabegh́i itinye n'ọ́rụ Samuel Snow mere gbasara mgbakọ oge nke nd́ Karaite.

N'íkwa mb́ ah́ aný malitere idezi, amalitere m ́h́ na ihe e dekorọ n'oge ah́ yiri ka ọ na-emegide ihe aný na-akuzi ugbo a. Ọ na-emegide ya, ma ọ d́gh́kwa emegide ya. Ọ b́ naań nkwasí-ike n'elu ọb́b́ja na-aga n'ihu nke mmụọ-ozí nke ab́, nakwa ihe at́ nke mmeghe na-aga n'ihu nke akara nke ozi a, d́ka o siri burúkwa n'akúkọ ihe mere eme nke nd́ Miller. Nkwa mkpirikpi a kwesírí ́za nd́ surú ngongó n'íhi njirimara aný nke Eprel 19, 1844 d́ka ndakpó olileanya mb́ nke nd́ Miller na ihe e kuziri n'oge gara aga.

“E nyere ozi nke mb́ na nke ab́ n'afọ 1843 na 1844, ma ugbo a aný nọ n'okpuru nkwasí nke ozi nke at́; ma ozi at́ ah́ ka kwesírí ka a nógide na-ekwusa ha. Ọ d́kwa mkpa ugbo a d́ka ọ d́bu mgbe ọ b́la gara aga na a ga-ekwughachi ha nye nd́ na-achọ eziokwu. Site n'ide na site n'ónụ aný ga-eme ka nkwasí ah́ daa ́da, na-egosi usoro ha, na itinye n'ọ́rụ aḿma nd́ na-eduga aný n'ozí mmụọ ozi nke at́. O nwegh́i ike ́d́ ozi nke at́ ma ọ burú na nke mb́ na nke ab́ ad́gh́. Ozi nd́ a ka aný ga-enye ́wa site n'akwúkwo mbiṕta, na n'okwuchukwu, na-egosi n'usoro akúkọ ihe mere eme aḿma ihe nd́ d́rírí ad́ na ihe nd́ ga-ad́.” Selected Messages, book 2, 104.

Teb́ Ab́ nke Habakuk 1 n'ime 95

Mbido Nye Teb́ Ab́ nke Habakuk na Mkpu Etiti Abaĺ

N'usoro a, aný ga na-enyocha teb́ ab́ nke Habakkuk—Chaati 1843 na nke 1850—n'ime ogologo oge. Aný ga-amalite site n'itinye Mkpu Etiti Abaĺ n'ónod́ ya. D́ka e kwuwo, ọt́t́ n'ime ngosiṕta mb́ ga-ab́ nt́leghachi maka nd́ maara ozi a nke ọma, ma ebe aný na-akwadebe usoro nke nd́ ọ́rụ n'ozí a purú ́ḿ, aný aghagh́ ́kowaṕta ́fod́ echiche nd́ b́ isi nye ha. Aný ga-amalite na Mkpu Etiti Abaĺ, na-elekwasí anya n'otu akúkọ a hurú n'oh́ mb́ nke Ellen White. Ka aný guọ paragraf mb́ sitere na Christian Experience and Teachings, peeji nke 57.

“Ọ d́gh́ anya mgbe oge ah́ gasírí n'afọ 1844 ka e nyere m ọ́h́ mb́ m n'ihu ọha. Anọ m na-eleta Nwunye Haines na Portland, Maine, b́ nwanne nwaný m hurú n'anya n'ime Kraist, onye obi ya jikótara na nke m. Aný ise, aný niile b́ ́munwaaný, nọ n'íkpere nwayọọ nwayọọ n'ebe ́chùàjà ezinulọ. Mgbe aný nọ na-ekpe ekpere, ike nke Chineke b́akwasírí m d́ka ọ d́t́begh́ mb́.”

́munwaaný ise a, nd́ obi ha jikótara na Nwanwaaný White, ad́gh́ eguzogide ngosiṕta ọ b́la nke ike Chineke. N'uzọ purú iche, ha niile b́ ́munwaaný, na-anochite anya nzuko-nsọ, ma ha d́kwa mmad́ ise, nke a purú ́h́ d́ka ́ḿagboghó ise nd́ maara ihe. Nke a b́ naań nchoṕta.

O yiri m ka ihè gbara m gburugburu, nakwa na a na-ebuli m elu site n'ụwa, elu, elu. Echegharịrị m ilekọta ndị Advent nọ n'ụwa, ma enweghị m ike ihu ha, mgbe olu kwuru m, "Legharịa anya ọzọ, lekwa ntakiri elu karia." N'oge ahụ, ebuli m anya m wee hụ ụzọ kwụ ọtọ ma di warara e wuru elu nke ukwu n'elu ụwa. N'uzọ a ka ndi Advent na-aga n'obodo ahụ, nke di n'akuku njedeebe uzọ ahụ. Ha nwere ihè na-enwu enwu e debere n'azụ ha n'isi uzọ ahụ, nke mmuọ ozi gwara m na o bu Mkpu Etiti Abali. Ihe a na-enwu n'uzọ ahụ dum ma na-enye ihè n'ukwu ha ka ha ghara isu ngongo. O buru na ha debee anya ha n'aka Jisos, onye nọ nnoo n'ihu ha, na-edu ha gaa n'obodo ahụ, ha nọ na nchekwa. Ma n'oge na-adighi anya ufodu dara mba wee si na obodo ahụ di ezigbo anya, nakwa na ha turu anya na ha gaara abanyela n'ime ya tupu ahụ. Mgbe ahụ Jisos ga-agba ha ume site n'ibulite aka nri Ya di ebube, ihè wee si n'aka Ya puta, na-efeghari n'elu igwe ndi Advent, ha wee tie mkpu, "Aleluia!" Ndi ọzọ n'amaghi ama juru ihè ahụ di n'azụ ha ma si na o bughị Chineke duru ha ruo ebe ahụ di anya. Ihe ahụ di n'azụ ha gbanyuru, hapu ukwu ha n'ochichiri zuru oke, ha wee su ngongo, tufuo ihu ihe iriba ama ahụ na Jisos, si n'uzọ ahụ daa n'ime ụwa gbara ochichiri ma jogburu onwe ya nke di n'okpuru.

William Miller na Mkpu Etiti Abali

N'okachasi nke mbu a, mgbe anyi kwusiri ufodu isi okwu, anyi ga-atule Nzuko Low Hampton nke ndi Adventist mere n'onwa Disemba 1844. N'ime nzuko a, ufodu ndi Millerite zukotara, ma William Miller juru nghota banyere Mkpu Etiti Abali. Uche di n'ebe a bu na ohuu a, n'agbanyeghi na o buriri maka anyi niile, bu nke puru iche karisia maka William Miller.

N'otu onwa ahụ kwa, William Miller gonariri ihè ahụ di n'azụ ha—Mkpu Etiti Abali—nke ga-eme ka o si n'uzọ ahụ dapu gaa n'ụwa ndi ajo omume di n'okpuru. Anyi ga-enyocha ihe nke a putara. Ihe ama sitere n'akuko ihe mere eme na-egosi na ndi Millerite niile kwenyere na ha na-emezu ilu umu agboghọ iri ahụ; nke a bu ihe a maara nke oma n'etiti ha. Anyi ga-egosi na William Miller nwere nghota banyere ihe Mkpu Etiti Abali bu. Miller kwenyere na Mkpu Etiti Abali bu ozi awa ikpe nke Daniel 8:14 na Mkpughe 14:6-9. O kwenyere na ozi ahụ o malitere ikwusa n'isi afọ ndi 1830 bu Mkpu Etiti Abali, "Lee, nwoke ahụ a na-alu nwanyi abia," nakwa na Jisos na-abia n'ụwa dika nwoke ahụ a na-alu nwanyi.

N'akuko ihe mere eme nke ndi Millerite n'ozuzu ya, ha kwenyere na ha na-emezu ilu nke umu agboghọ iri ahụ, ma ha chere na Mkpu Etiti Abali na-akowa ozi ahụ ha nọ na-ekwusa. Otú o di, ruo n'oge okochi nke afọ 1844, nghota ohuru na nke ziri ezi putara: na Mkpu Etiti Abali bu mmeghari nke Onwa nke Asaa, ebe a turu anya na Jisos ga-abia n'ubochi nke iri nke onwa nke asaa. Nke ahụ bu ezi Mkpu Etiti Abali ahụ. Mgbe Miller juru ezi Mkpu Etiti Abali ahụ n'onwa Disemba 1844, o na-aju akuko ihe mere eme nke oge okochi nke 1844 ma na-alaghachi n'onodu mbu ya na o bu naani ozi izugbe sitere n'afọ ndi 1830. Ighota usoro na mmeghari di n'ime Mkpu Etiti Abali di oke mkpa. O buru na i ghotaghi 2520 dika ndi Millerite siri ghota ya, i pughi ighota Mkpu Etiti Abali. O buru na i pughi ighota Mkpu Etiti Abali dika ndi Millerite siri ghota ya, i ga-ada n'uzọ ahụ gaa n'ụwa ndi ajo omume nke di n'okpuru.

N'ihe ngosi a, anyi ga-amalite site n'eziokwu ufodu di na chaati ahụ nke Adventizim taa na-aju n'ihu oha. Ulo Oru Nnyocha Akwukwo Nso nke Uka Seventh-day Adventist na otutu ndi oka

mmụta okpukpe Adventist na-aju 2520. Anyị ga-atule nke a n'uzo Akwukwo Nso ka anyị na-aga n'ihu, ma n'mbido, anyị ga-egosi na Ellen White na-akwado 2520 n'uju. Ulo Oru ahụ na otutu ndi oka mmuta okpukpe na-ajukwa nghota nke ndi pionia banyere Daily. Anyị ga-egosi na iju nghota nke ndi pionia na Daily bu ikpere arusi putara iju mmuo amuma. Ulo Oru ahụ na-ajukwa n'ihu oha nghota nke ndi pionia banyere opi ndi ahụ—Opi nke Ise na Opi nke Isii. Anyị ga-amalite site n'igosi na iju nghota nke ndi pionia banyere opi ndi ahụ bu iju Mmuo nke Amuma.

Taa, otutu ndi Adventist adighi enwe nghota doro anya, ma o dikaria ala, banyere 1290 na 1335. E wezuga nghota nke ndi osu uzo banyere 1335, enweghi nkwardo Akwukwo Nso o bula maka imata oge ichere ahụ nke malitere na Maachi 22, 1844. E wezuga ighota oge ichere ahụ, mmadu apughi ighota usoro mmeghari nke Mkpu Etiti Abali. E wezuga ighota Mkpu Etiti Abali, mmadu na-adapu n'uzo ahụ gaa n'awa ojojo di n'okpuru. Anyị ga-egosi eziokwu ndi a n'esere ahụ n'uzo dabere na nkwardo doro anya nke Mmuo nke Amuma, ma mesia nyochaa ha site n'Okwu Chineke. Ma tupu nke ahụ, o di anyi mkpa ihu ihe gbara akuko ihe mere eme ndi Millerite gburugburu na ihe kpatara Mkpu Etiti Abali.

Akuko Ihe Mere Eme nke Ndi Millerite na Obibia nke Mmuo-Ozi Mbụ

Anyi malite na Uriah Smith site n'akwukwo ya, *Thoughts on Daniel and Revelation*, ibe 521, iji gosi akuko ihe mere eme nke ndi Millerite ma kowaa afo 1798. Uriah Smith na-ede, "A na-emekwu ka oge ihe omume ndi di na Mkpughe 10 doo anya site n'ezikwu ahụ na mmuo ozi a bu otu ihe ahụ na mmuo ozi mbu nke Mkpughe 14." N'ime Mkpughe 10, otu mmuo ozi di ike si n'eluigwe ridata, o nwere obere akwukwo mepere emepe n'aka ya. Ellen White na-agwa anyi na mmuo ozi a di ike bu Jisos Kraist, na obere akwukwo ahụ bu Akwukwo Daniel. Ka o na-erule ngwucha isi nke iri, a gwara Jon ka o rie obere akwukwo ahụ, nke ga-atọ uto n'onu ya ma buru ihe ilu n'afọ ya. Jon na-anochite anya akuko ihe mere eme nke ndi Millerite, ebe ozi Daniel di uto ma na-eduga n'ime nkuda mmuo di ilu. Dika ndi pionia siri kwuo, mmuo ozi ahụ di ike nke Mkpughe 10 bu mmuo ozi mbu nke Mkpughe 14—ha bu otu mmuo ozi ahụ.

Anyi adighi etinye oge di ukwu ugoro ugoro n'ikowaputa nke oma gbasara ndi mmuo ozi ndi a di na Mkpughe, ma anyi kwesiri ime otu ahụ. Mmuo ozi di ike ahụ di na Mkpughe 10 bukwa mmuo ozi ahụ William Miller kwenyere na o na-emezu Mkpu Etiti Abali site n'iruzu oru nke mmuo ozi mbu nke Mkpughe 14: "Tuonu Chineke egwu, nye ya otuto; n'ihu na oge ikpe ya abjawo." Oge ikpe ya na-ezo aka na Daniel 8:14. Ndi mmuo ozi ndi a na-akowaputa akuku di iche iche nke oru ahụ e mezuru.

N'ilaghachi n'ihe Uriah Smith kwuru: "A na-emekwa ka usoro oge nke ihe ndi mere n'Akwukwo Mkpughe 10 doo anya kara site n'ezikwu ahụ na mmuo ozi a bu otu onye ahụ na mmuo ozi mbu nke Mkpughe 14." O na-akowa ihe na-ejikota ha onu: ha abuo nwere ozi puru iche ha ga-ekwusa, ha abuo na-ekwuputa nkwsa ha n'oke olu, ha abuo na-eji asusu yiri nke na-ezo aka n'Onye Okike, ha abuo kwa na-ekwusa oge—otu na-anu iyi na oge agaghi adikwa, nke ozo na-ekwusakwa na elekere ikpe Chineke abiala. Ozi nke Mkpughe 14:6 di n'akuku a nke mmalite nke oge ogwugwu.

Uriah Smith na-ekwuputa na oge ogwugwu bu 1798, na ozi nke Mkpughe 14 na-abia mgbe nke ahụ gasiri. O na-ede, "Ma ozi nke Mkpughe 14:6 di n'akuku a nke mmalite oge ogwugwu. O bu

nkwusa na awa ikpe Chineke eruwo, ya mere o ghaghị inwe ihe o metụtara n'ogbo ikpeazu. Pọl ekwusaghị na awa ikpe eruwo. Luther na ndị ya na ha rụkọrọ ọrụ ekwusaghị ya. Pọl tulerere ikpe ga-abia, nke di n'odinihu na-enweghi nkowa doro anya, Luther wee debe ya ma o dikaria ala nari afọ atọ site n'oge ya. Ozo kwa, Pọl na-adọ nzuko ahụ aka ná nti megide nkwusa di otu a na awa ikpe Chineke eruwo ruo mgbe oge ufođu gasiri." N'ime 2 Ndi Tesalonaiika 2:1-3, Pọl na-ekwu na ubochi Kraist adighi nso ruo mgbe ndapu n'ezi okwukwe ga-abia mbu, e wee kpughee nwoke nke mmehie. Pọl na-ewebata nwoke nke mmehie ahụ, mpi nta ahụ, ochichi popu, ma jiri ido aka ná nti kpuchie oge dum nke idi elu ya, nke gara n'ihu afọ 1260, na-ejedebe na 1798.

N'afọ 1798, mgbochi e tinyere megide ikwusa na ubochi Kraist di nso kwusiri. Oge ogwugwu malitere, e wepurukwa akara ahụ n'akwukwo nta ahụ. Kemgbe ahụ, mmuo-ozu nke Mkpughe 14 apuola. Uriah Smith kwuru, 'O buru na i ga-ahụ ya,' kemgbe 1798, ozi mmuo-ozu mbu ahụ apuola. N'afọ 1798, mmuo-ozu mbu nke Mkpughe 14 bjarutere n'akuko ihe mere eme—nke a bu nghota ndi osu uzọ. Kemgbe ahụ, mmuo-ozu nke Mkpughe 14 ekwusawo na oge ikpe Chineke abjawo, ma mmuo-ozu nke isi nke iri eguzowo n'elu oké osimiri na n'elu ala, na-anu iyi na oge agakwaghị adi. Njirimara ha doro anya nke na a pughi iju ya. Arumuka niile nke na-edobe onodu nke otu bara uru maka nke ozo. Ogbọ nke ugbo a na-ahụ mmezu nke amuma abuo a. N'ikwusa obibia Onyenwe anyi, karisia site n'afọ 1840 ruo 1844, mmezu ha zuru oke na nke zuru n'onodu ya malitere.

Smith na-akara 1840 na 1844 n'ihe gbasara mmalite nke mmuo-ozu mbu nke Mkpughe 14 n'afọ 1798, ma o na-akara kwa mmuo-ozu mbu ahụ n'afọ 1840, ebe e nyere ozi ahụ ike. N'ikwusa obibia ahụ, karisia site n'afọ 1840 ruo 1844, mmezu ya zuru ezu malitere. Onodu mmuo-ozu ahụ nke otu ukwu ya di n'elu osimiri, nke ozo dikwa n'elu ala, na-egosi obosara di ukwu nke nkwusa ya. Ozi ahụ ga-agafe oke osimiri ma gbasaa ruo mba di iche iche, nkwusa obibia ahụ wee ruo n'ulooru mgbasaa ozi oma o bua n'ụwa. Site n'afọ 1840, ozi mmuo-ozu mbu ahụ, dika Ellen White siri kwuo, e bugara ya n'ulooru mgbasaa ozi oma o bua n'ụwa. E mezuru nke a mgbe e kwadoro ukpuru afọ-ubochi nke amuma Akwukwo Nso site n'ida Alaeze Ottoman. Anyi adighi emeso nkowa nile ugbo a, kama anyi na-akwadebe onodu maka akuko ihe mere eme nke ndi Millerite na mgbanwe nke Mkpu Etiti Abali.

Ihe Omume Akuko Ihe Mere Eme Di Mkpa: 1833 na Idaba nke Kpakpando

N'afọ 1833, odida nke kpakpando mere. Ellen White kwuru na **The Great Controversy**, ibe 333: "N'afọ 1833, afọ abuo mgbe Miller malitere igosi n'ihu oha ihe-amà nke obibia Kraist di nso, nke ikpeazu n'ime ihe-amà ndi ahụ Onye Nzoputa kwere nkwa di ka ihe ngosi nke obibia Ya nke abuo putara. Jizos kwuru: 'Kpakpando ga-ada site n'elugwe.' Matthew 24:29. Ma Jon, n' Akwukwo Mkpughe, kwusara, ka o no na-ahụ n'ohu ihe ndi ahụ ga-ebute uzọ kwusaa ubochi Chineke: 'Kpakpando nke elugwe wee daa n'ụwa, di nnoo ka osisi fig na-awusa fig ya ndi na-amibeghi nke oma, mgbe oke ifufe na-ama jijiji ya.' Revelation 6:13. Amuma a natara mmezu doro anya ma di iriba ama n'oke mmiri meteor nke Novemba 13, 1833."

Amà William Miller na-akowa, si: "N'ubochi Satodee mgbe m richara nri ututu—n'oge okochi nke afọ 1833, anọ m ala n'uche m n'ihu tebul ide ihe m ka m nyochaa otu isiokwu; ma ka m biliri ipu gaa ọrụ, o rutere m n'obi, karia ka o siri metu m ike mgbe o bua gara aga, 'Gaa gwa ụwa ya.'

Mmetụta ahụ b́ara na mberede, ma jiri ike d́ ukwuu b́akwute m, nke mere na m laghachiri n'oché m, na-así, 'Apugh́ ḿ ́ga, Onyenwe m.' 'Ǵń mere?' ka o yiri ka aźza ah́ b́; mgbe ah́ kwa, ngopu m niile bilitere n'ime m, na enwegh́ ḿ ikike; ma nh́juanya ḿ ghoro nke ukwuu nke na m jiri nraranye d́ nsó soro Chineke gbaa ndu na o buru na O ga-emepe uzó, aga ḿ aga ruo oru m n'ebe uwa no. 'Ǵń ka ́ putara site n'imepe uzó?' ka o yiri ka e wetara m. Ee, ka m síŕ, ma o buru na e nye m oku ka m kwuo n'ihu oha n'ebe o b́la, aga ḿ aga gwa ha ihe m huru n'ime Akwukwo Nso gbasara obibia nke Onyenwe anyi. Ozugbo ah́ ibu aró m niile kwusiri. Enwekwara m onu na eleghi anya a gagh́ akpo m otu ah́, n'ihí na e nwegh́ mgbe a kporo m oku d́ otu a; a magh́ onwunwa m nile, ma enwere m ntakiri olileanya na a ga-akpo m gaa n'ubi oru o b́la. Ihe d́ ka okara elekere mgbe nke a gasiri, tupu m apu n'ulo ah́, otu nwa okorobia, nwa Mr. Guilford nke Dresden, nke d́ ihe d́ka maili iri na isii site n'ebe obibi m, b́ara n'ime uló ma kwuo na nna ya ezitere ya ka o b́a kpo m, na o choro ka m soro ya laa n'ulo, n'ihí na m chere na ikekwe o choro ihu m gbasara otu azumahia. Ajuru m ya ihe o choro. O zara na a gagh́ enwe nkwusa n'ulo nzuko ha n'echi ya, na nna ya choro ka m b́a gwa ndi mmadu okwu banyere isiokwu nke obibia nke Onyenwe anyi. Ozugbo ah́ iwe were m n'ebe onwe m no n'ihí na emeela m ndu ah́ m mere. N'otu ntabi anya, enupuru m isi megide Onyenwe anyi ma kpebie na agagh́ m aga. Ahapuru m nwa okorobia ah́ n'enwegh́ ya aźza o b́la ma laghachie n'ime nnukwu nh́juanya gaa n'otu ohia nta d́ nso. Mgbe ah́, mu na Onyenwe anyi gbalisiri ike ihe d́ ka otu elekere, na-achó itohapu onwe m na ndu ah́ mu na ya gbara, ma enwetagh́ m izuike o b́la. E tinyere ya n'akonuche m, 'I ga-eso Chineke gbaa ndu ma mebie ya ngwa ngwa otu a?' Mmehie d́ oke njo nke ime otu a wee kpuchie m kpmkpm. N'ikpeazu, edobere m onwe m n'okpuru ma kwere Onyenwe anyi nkwa na o buru na O ga-akwado m, aga ḿ aga, na-atukwasí Ya obi ka O nye m amara na ikike iru ihe niile O ga-achó n'aka m. Alaghachiri m n'ulo ma hu nwa okorobia ah́ ka o ka na-eche. O nogidere ruo mgbe nri ehíhie gasiri, ma mu na ya laghachiri Dresden." Otú a ka Miller si malite, n'oge okochi nke afó 1833, ikwusa ozi ah́ n'ihu oha. N'onwa Disemba 1833, ida kpakpando kwubara n'ozi ya idi nsó d́ egwu.

1840: Mmezuputa nke Amuma na Alaeze Ukwu Ottoman

N'afó 1840, Ellen White kwuru okwu banyere mmezu amuma puru iche nke ukwu. A na-emekari ka e nwee mgbagha banyere akuku a n'ime Spirit of Prophecy, ufodu na-ekwu na Uriah Smith tinyere ya n'ime The Great Controversy, ma arumuka ndi a enweghi ntoala. O na-ekwu maka usoro mmezu amuma ndi duru ruo n'afó 1840, tinyere idaba nke kpakpando na Ubochi Ochichiri. O dere, "N'afó 1840, mmezu ozo puru iche nke amuma kpaliri mmasi sara mbara."

O na-ezo aka n'amuma nke Akwukwo Nso, o bughí naani amuma mmadu nke Josiah Litch. Afó abuo tupu ah́, Josiah Litch, onyeozi ama ama nke na-ekwusa obibia nke abuo, biputara nkowa nke Mkpughe 9, na-ebu amuma odida nke Alaeze Ukwu Ottoman. Di ka mgbakó ya si di, a ga-akwatu ike a n'ubochi Ogost 11, 1840. N'oge ah́ a kapiri onu, Turkey, site n'aka ndi nnochí-anya ya, nakweere nchebe nke Ike Njiko nke Europe ma si otu a tinye onwe ya n'okpuru ochichí mba ndi Kraist. Ihe omume ah́ mezuru amuma ah́ kpomkwem. Mgbe a matara nke a, e mere ka igwe mmadu buru ibu kwenye n'izi ezi nke ukpuru nkowa amuma nke Miller na ndi ya na ha so nabatara, e wee nye mmeghari Advent nnukwu mkpali puru iche. Ndi mmuta na ndi nwere okwa

sonyekwara na Miller n'ikwusa na n'ikpōsa echiche ya n'akwukwō, ma site n'afō 1840 ruo 1844, orū ahū gbasara ngwa ngwa.

Uriah Smith agwala anyị na mmụọ ozi mbụ nke Mkpughe 14 bīara na 1798, ma ọ bụ otu mmụọ ozi ahū dī ka mmụọ ozi nke Mkpughe 10. N'ime Mkpughe 10, a gwara Jōn ka o si n'aka mmụọ ozi ahū were obere akwukwō ahū rie ya, ọ ga-atōkwa ya uto n'ōnū ya. Ozi ndī Millerite ghōrō ihe na-atō uto n'ōnwa Ogoost 11, 1840, mgbe afō abūọ gachara nke ibu amūma ođida Alaeze Ottoman dabere n'ukpuru afō-ubōchī nke amūma Akwukwō Nso. Mgbe emezuru ihe omume ahū kpomkwem dīka e buru n'amūma, ozi ahū ha nō na-ekwusa ghōrō ihe na-atō uto n'ōnū ha.

N'ubōchī Ogoost 11, 1840, ozi ahū ghōrō ihe dī uto n'ōnū ha. A gwara Jōn ka o were obere akwukwō ahū n'aka mmụọ ozi ahū nke siworo n'elugwe gbadata. Mmụọ ozi ahū na-agbada n'ubōchī Ogoost 11, 1840, ma mmụọ ozi a nke Mkpughe 10 bụ otu ihe ahū na mmụọ ozi mbụ nke Mkpughe 14. Mmụọ ozi nke Mkpughe 14 bīarutere n'afō 1798 n'oge ogwugwu, ma e nyere ozi ya ike n'afō 1840. Ellen White na-ekwu na mgbe a matara ihe omume ahū, igwè mmadū dī ukwu kwenyesiri ike n'izizi nke ukpuru nkōwa amūma nke Miller na ndī otū ibe ya nabatara. Kemgbe afō ndī 1930, malite n'afō 1919 ma buru nke puru iche n'afō ndī 1930, Okpukpe Adventist ajula iwu nkōwa amūma ndī Miller na ndī otū ibe ya nabatara—iwu ndī ahū bụ usoro ederede àmà nke omumū Akwukwō Nso.

Chaatī 1843 na Oge Ichere ahū

Ihe-nruaka ozo n'akukō ihe mere eme bụ eserese 1843, nke e mere n'ōnwa Mee 1842. Ellen White na-asī, “Ahūwo m na e jī aka Onyenwe anyī duzie eserese 1843 nakwa na ekwesighī igbanwe ya, na onuogugu ndī ahū dī ka Ọ choro ka ha dī, nakwa na aka Ya nokwasiri ya ma zoo njehie dī n'ime ufodu n'ime onuogugu ndī ahū ka o wee buru na ọ dighi onye puru ihu ya ruo mgbe ewepuru aka Ya.” Eserese a bụ ihe-nruaka amūma, nke e mere n'ōnwa Mee 1842. N'ōnwa Juun 1842, choochī Protestant mechiri onu uzo ha, mmụọ ozi nke abūọ abiakwa.

Site na Testimonies, olu nke mbụ, peeji nke 21: “N'ōnwa Juun nke afō 1842, Mazī Miller nyere usoro nkuzi ya nke abūọ n'Uka Casco Street dī na Portland, Maine. Ewezuga ole na ole, uka dī iche iche mechiri Mazī Miller uzo n'ulo uka ha.” Ellen White na-eme ka anyī mara na dī ka Ndī Kraist Adventist nke Ubōchī nke Asaa, anyī kwesiri imuta isi na ihe kpatara ya tlee ihe ọ na-ebute. Ihe kpatara ya nke duru uka Protestant imechi uzo ha bụ iwebata chaatī a. Mgbe e webatara chaatī ahū n'ōnwa Mee, uka Protestant kpebiri na ndī Millerite bụ ndī fanatik a ghogburu aghoghō.

Mmechuihu mbụ sochirinū. N'akwukwō **The Great Controversy**, ibe nke 393: “Ka ọ na-erule 1842, nduzi e nyere n'amūma a ka e deko oho ahū ma mee ka ọ doo anya n'elu tebul, ka onye na-agu ya wee gbaa oso, atuwowo Charles Fitch aro imeputa chaatī amūma iji kowaa oho ndī dī na Daniel na Mkpughe.” Charles Fitch, onye nwuru obere oge tupu Nnukwu Mmechuihu nke Oktoba 22, 1844, bụ onye Onyenwe anyī jiri ruo oru n'akukō a. O kwadebere chaatī ahū, nke e biputara na Mee 1842.

A hụrụ mbiputa nke chaati a dika mmezu nke iwu Habakuk. Otú ọ dị, ọ dịghị onye hụrụ oge yiri ka e nwere n'imezu ọhụrụ ahụ. A na-egosi oge ichere n'otu amuma ahụ kwa. Mgbe ndakpọ olileanya ahụ gasiri, akukụ Akwukwọ Nsọ a putara ihè dị ka ihe dị mkpa: "N'ihì na ọhụrụ ahụ ka dirị oge e hoputara; ma n'ogwugwu ya ọ ga-ekwu okwu, ọ gaghị aghokwa ụgha; ọ burugodi na ọ na-egbu oge, chere ya; n'ihì na n'ezie ọ ga-abia, ọ gaghị egbu oge. Onye ezi omume ga-adi ndu site n'okwukwe." Oge ichere ahụ bu ndakpọ olileanya mbu ahụ, nke bjara na March 22, 1844. Ndi Millerite na-ebu amuma njedebe uwa n'afọ 1843, na-eji ngukọ oge nke Akwukwọ Nsọ. Mgbe Onyenwe anyi abiabeghi ruo mgbe ahụ, ndakpọ olileanya mbu ahụ malitere na March 22, 1844. Nke ahụ bu oge ichere ahụ.

Nke a bu oge nchere ahụ n'ilu banyere umu agboghọ iri ahụ, n'ime Habakkuk 2, na n'ime Daniel 12. Daniel 12:11 na-asi, "Sitekwa n'oge a ga-ewepu aja a na-achụ kwa ubochi..." Ndi pionia ghotara na e meriri ikpere arusi n'afọ 508, mgbe Clovis meriri ndi Visigoth. Site n'oge a na-ewepu ikpere arusi ma e guzobe papacy (afọ iri ato ka e mesiri, n'afọ 538), a ga-enwe ubochi 1290. Amaoku na-esote na-asi, "Ngosi nadi onye ahụ nke nache, wee ruo ubochi puku ato na nari ato na iri ato na ise." 508 gbakwunyere 1335 ha 1843. "Ngosi nadi onye ahụ nke ruru 1843." Afọ 1335 ahụ na-akara oge nchere ahụ, na-asi, "Ngosi nadi onye ahụ nke nache, wee ruo 1843." O buru na i na-akwado nghota ndi pionia banyere aja a na-achụ kwa ubochi, dika Ellen White na-eme, nke a doro anya.

Iji mee ka o doo anya kari, Aizaja 30:18 na-asi, "Ya mere Onyenwe anyi ga-eche." N'ebe a, Onyenwe anyi bu nwoke-alu oheru ahụ no n'ilu umu agboghọ iri ahụ, ọ na-anokwa odu. "Ya mere nwoke-alu oheru ahụ ga-anọ odu ka o wee meere unu amara, ya mere a ga-ebulikwa ya elu ka o wee meere unu ebere; n'ihì na Onyenwe anyi bu Chineke nke ikpe ziri ezi. Ngosi na-adiri ndi niile na-eche Ya." Nke a kwekorọ na Daniel 12:12: "Ngosi na-adiri onye na-eche ma rute 1335 ahụ." Nwoke-alu oheru ahụ na-anọ odu n'ubochi Maachi 22, 1844. E nwere ngosi e jikotara na irute n'odi olileanya mbu ahụ, ma mesia na-eche. Mgbe i rutere ebe a, i ga-eche. Gini ka i na-eche? Habakok 2:3 na-asi, "N'ihì na ọhụrụ ahụ ka bu maka oge a kara aka, ma na njedebe ọ ga-ekwu okwu, ọ gaghikwa agha ụgha; ọ burugodi na ọ na-anọ odu, chere ya." Ngosi nke irute na 1335 ahụ bu ngosi nke irute n'akukọ ihe mere eme a, ebe Onyenwe anyi ga-emezu Mkpu Etiti Abali.

O bughị mmadu niile ka a ga-ekwe ka ha sonyerere na Mkpu Etiti Abali. Ufodu ndi soro ndi Millerite jee ije o bughị n'ihì ahumahu nke onwe ha ha nwere na Jisos Kraist ma o bu omumu nke onwe ha ha muru Okwu Chineke, kama n'ihì ujo. Tupu Mkpu Etiti Abali eruo, Onyenwe anyi na-ekewapu umunna ndi a n'oru mmeghari ahụ. Nkuda-mmuo mbu ahụ bu akukụ nke usoro na-akwadebe maka Mkpu Etiti Abali. Di ka Ellen White si kwuo, ọ buru na anyi aghotaghi nke a, anyi na-esi n'uzo ahụ dapu n'ala ruo n'ua ojoo di n'okpuru.

Ike na-enye Ozi nke Mụọ-ozu Nke Abụọ

Site na *Early Writings*, ibe 238: "N'akukụ njedebe nke ozi mmuo ozi nke abuo, ahuru m nnukwu ihè sitere n'elugwe ka ọ na-enwu n'ahụ ndi nke Chineke. Uzari nke ihè a yiri ka ha na-enwu nke ukwu dika anyanwu, ma anuru m olu ndi mmuo ozi na-eti mkpu si, 'Lee, nwoke-alu nwanyi na-abia.'" Nke a bu Mkpu Etiti Abali, nke ga-enye ozi mmuo ozi nke abuo ike. Ndi osu uzo

ghotara na ozi mmuo ozi nke mbu bjarutere na 1798, ma e nyere ya ike site n'odida Alaeze Ukwu Ottoman na 1840. Ozi niile na-abata n'otu oge n'akuko ihe mere eme, ma emesia a na-enye ha ike. Ozi mmuo ozi nke abuo na-abata na Maachi 22, 1844, mgbe uka ndi Protestant mechiri onu uzo ha megide ozi Millerite. Mkpu Etiti Abali na-enye ozi mmuo ozi nke abuo ike. Ozi mmuo ozi nke ato na-abata na Oktoba 22, 1844, ma a na-enye ya ike mgbe mmuo ozi di ike nke Mkpughe 18 sonyere ya. Ozi o bu la na-abata n'akuko ihe mere eme, ma emesia a na-enye ya ike. Nke a di mkpa ighota.

Mkpu Etiti Abali nyere ozi mmuo ozi nke abuo ike. E zigara ndi mmuo ozi si n'elugwe bja ikpolite ndi nsọ dara mbà n'obi ma kwadebe ha maka nnukwu oru ahụ di n'ihu ha. Ndi ikom kacha nwee nka abughị ndi mbu natara ozi a. William Miller abughị onye mbu natara ozi a; kama nke ahụ, o bu onye ikpeazu natara ya. O bu ya kacha nwee nka n'ighota ozi ahụ, ebe Samuel Snow bu onye mbu. Ndi ahụ ndi na-ebuburu uzo n'oru ahụ n'oge gara aga bu ndi ikpeazu natara ya ma nyere aka ime ka mkpu ahụ bawanye. N'akuko ihe mere eme, onye ikpeazu nabatara ozi Mkpu Etiti Abali bu William Miller.

Site na **The Great Controversy**, 376: N'oge inyeike nke Mkpu Etiti Abali, ihe di ka mmadu iri puku ise hapuru uka di iche iche. Di ka oru Miller ji emekari ka e wusie uka ike, a nabatara ya na mbu nke oma; ma mgbe ndi ozi na ndi ndu okpukpe kpebiri imegide ozizi banyere Obibia ahụ ma choo igbochi mkpali o bu la banyere isiokwu ahụ, ha megidere ya site n'elu ikpo okwu, ma gonahu ndi otu ha ikike iga n'inu nkwusa banyere obibia nke abuo ahụ, ma o bu obuna ikwu banyere olileanya ha n'ogbakọ mmekorita. E gosiputalarị n'ebe a, n'ime mmeghari Millerite, ndi ndu no n'Uka Adventist taa ndi na-amachibido izi ozi a n'uka nakwa obuna n'ulo ndi mmadu n'ime onwe ha.

Ndi kwere ekwe huru onwe ha n'etiti nnukwu onwunwa na mgbagwoju anya. Ha huru uka ha n'anya, ha achoghikwa ikewapu onwe ha, ma ka ha na-ahu ka a na-emegbochi ama nke Okwu Chineke nakwa ka a na-agonari ha ikike ha nwere ichoghari amuma ndi ahụ, ha chere na ikwesị ntukwasị obi nye Chineke gbochiri ha ido onwe ha n'okpuru nke ahụ. Ndi ahụ choro igbochi ama nke Okwu Chineke apughị ile anya dika ndi mejuputara Uka Kraist. N'ihia ya, ha chere na ha ziri ezi ikewapu onwe ha n'ogbakọ mbu ha. N'oge okochi nke afọ 1844, ihe di ka mmadu 50,000 siri n'uka di iche iche puo.

Nghota Miller na Mkpu Ezi Etiti Abali

Site n'akwukwo Elder Damsteegt, Foundation of Seventh-day Adventist Message and Mission, Miller kwenyere na nkwusa nke Daniel 8:14 na nke mmuo-ozu mbu nke Mkpughe 14 bu Mkpu Etiti Abali—"Lee, onye-na-ahu nwananyi na-abia." O kwenyere na ozi a na-akowaputa obibia nke abuo nke Kraist. Miller chere na akuko ihe mere eme ahụ dum bu Mkpu Etiti Abali, ma Ellen White na-ekwu na e mezuru Mkpu Etiti Abali ahụ n'otu oge a kapiri onu. Samuel Snow kporo nkowa ya "Ezi Mkpu Etiti Abali" iji kewaa ya na ozizi Millerite nke na-ekwu na Mkpu Etiti Abali bu ozi izugbe ahụ.

Ndi kacha buru ndi nke mmuo natara ozi ahụ n' mbu, ma ndi bu ndi bu uzo duru n'oru ahụ n'oge gara aga bu ndi ikpeazu natara ya ma nyere aka ime ka mkpu ahụ dikwuo ike. William Miller, onye duru oru ahụ site n'afọ 1833 gaa n'ihu, lusoro ozi Mkpu Etiti Abali ogu mgbe o biara n'Ogoost

1844. O jighi n'aka banyere ikewapu onwe ya n'ogbakọ di iche iche, ma o nọwo na-akuzi nghota ozo banyere Mkpu Etiti Abali ruo otutu afọ.

William Miller dere, 'Agbanyeghi na m kweghi mgbe o bula n'ubochi o bula puru iche gbasara obibia nke Onyenwe anyi, n'ih i na ekwere m na o dighi mmadu puru ima ubochi na awa ahụ. N'ihe niile m biputara di ka nkuzi, a ga-ahụ ya na ibe aha ya, na-ekwu banyere afọ 1843. N'ihe niile m kuziri n'onu, anọ m na-agwa ndi na-ege m nti mgbe niile na oge ndi ahụ ga-akwusi na 1843 ma o buru na mmejọ adighi na mgbakọ m, ma na enweghi m ike ikwu na ogwugwu agaghi abia obuna tupu oge ahụ, nakwa na ha kwesiri idi njikere mgbe niile. N'afọ 1842, ufodu n'ime umunna ahụ jiri nkwenye siri ike kwusaa afọ ahụ n'onwe ya, ma baara m mba n'ih i na etinyere m "ma o buru." N'onwa Mee 1842, e biputara chaati 1843 ahụ, umunna ahụ wee gwa Miller ka o wepu "ma o buru" ahụ n'otu o si egosi okwu ya.

Miller gara n'ihu, si, "Akwukwo akuko oha ebitukwawo na m horola otu ubochi doro anya, bu ubochi iri abuo na ato nke Eprel, maka obibia nke Onyenwe anyi. Ya mere, n'onwa Disemba nke afọ ahụ, ebe m na-ahughi njehie o bula n'onuogu m, e biputara m nkwenkwe m na n'oge di n'etiti Maachi 21, 1843, na Maachi 21, 1844, Onyenwe anyi ga-abia." Miller eruolari nkwubi okwu banyere ubochi nke iri nke onwa nke asaa, ma ogologo oge tupu Samuel Snow eji nkwubi okwu a kposaa Mkpu Etiti Abali, Miller edeela banyere ya. O bu Miller ka Onyenwe anyi jiri chikota ezi uche ahụ Samuel Snow ji mata Oktoba 22, 1844.

Miller dere, "N'ime afọ 1843, mgbasa ozi na ufodu ikwusa ozioma si n'elu ikpo okwu wukwasiri mu onwe m na ndi so m onu nkocha kacha njo. A wakporo ebumnobi anyi, a kowahie ukpuru anyi, a mekwaa agwa anyi ihere." Oge gara, Maachi 21, 1844, gafekwara na-enweghi Onyenwe anyi iputa. Nkuda mmuo ahụ di ukwu, otutu ndi wee ghara iso ha ije ozo. Tupu oge a, site n'afọ 1840, e nwere ihe di ka puku mmadu 200,000 bu ndi Millerite, ma ruo n'oge a, naani puku mmadu 50,000 foduru.

Miller gara n'ihu, si, "Tupu nke a, n'oge mgbusiakwukwo nke afọ 1843, ufodu n'ime umunna m malitere ikpo uka di iche iche Babilon ma na-arisi ike na o bu oru ndi Adventist isi n'ime ha puta. N'ih i nke a, obi wutere m nke ukwu. O bugh i naani na mmetuta ya di njo nke ukwu, kama m lere ya anya di ka mgbagwoju anya nke Okwu Chineke, dika itughari Akwukwo Nso n'uzo na-ezigh i ezi." Miller luru ogu n'obi ya banyere ozi nke mmuo ozi nke abuo, nke mere ka o siere ya ike karija inakwere ezi ozi nke Mkpu N'etiti Abali. Omume a gbasara ebe niile, a mechikwara uka di iche iche n'ihu ha, nke butere iro ma kewapukwa otutu ndi Adventist n'ebe uka ha nke o bula no.

Mgbe oge o biputara gafere, Miller kwetara nkuda mmuo ya banyere kpomkwem oge ahụ, ma o jigidesiri okwukwe ya ike. O gara n'ihu n'oru ya n'Odida Anyanwu n'oge okpomoku nke afọ 1844 ruo mgbe mmeghari nke Onwa Nke Asaa bbara. O nweghi okwe o bula n'ime mmeghari a ma e wezuga otu akwukwo ozi o dere onwa iri na asato tupu ahụ banyere emume nke Iwu Mozis nke na-ezo aka n'onwa ahụ. O turu anya na a ga-eji isiokwu ndi ahụ mee udi ojiji di otu a, ma o bu na nkwenkwe n'udi ihe akaebe di otu a ga-abu ule nke nzoputa. O nweghi mmekorita o bula na mmeghari ahụ ruo izu abuo ma o bu ato tupu Oktoba 22, 1844. N'akwukwo ozi o degaara Himes

na Ọktoba 6, 1844, Miller dere, ‘Anaghị m ahụ ebube dị n’ọnwá nke asaa nke m na-ahụtubeghị mbụ... Ugbu a, ka a gozie aha nke Onyenwe anyị, ahurū m idị mma, nkwekorita, na nkweko n’Akrukwo Nso, nke m kpere ekpere ogologo oge maka ya ma ahughị ya ruo taa. Kelenu Onyenwe anyị, mkpuru obi m. Ka a gozie Nwana Snow, Nwana Storrs, na ndi ozo, n’ihi ibu ngwaworu ha n’ime imeghe anya m. O foduru m nta ka m laa n’ulo. Ebube, ebube, ebube, ebube.’

Mgbe e mesiri, Miller tughariri uche ozo banyere Mkpu Etiti Abali, kpo o ya inu oku n’obi na-enweghi isi. Damsteegt na-ekwu na Snow nwetara isi nkowa bu isi nke ozi Mkpu Etiti Abali n’oru Miller dere na mbu.

Ngukota mgbakọ Snow, nke e biputara n’onwa Maachi 1844, kpaliri obere nlebara anya ruo mgbe e nwere nzuko nnukwu ogbakọ Exeter, n’Ogoost 12–17, 1844. N’ebe ahụ, ubochi ahụ kpomkwem o turu maka nloghachi Kraist kpaliri otutu ndi Millerite, mee ka mbọ ozi mgbasá ha ruo n’onu ogugu kasi elu. Aziza ha biara buru nke a maara dika mmeghari Onwa Nke Asaa. O bu ezie na ndi ndu Millerite nwere obi abuo na mbu, izu ufodu tupu ihe omume ahụ a turu anya ya, ha sonyere na mmeghari ahụ ma kwe ka e biputa ma kwado echiche Snow.

Mkpu akwá Etiti Abali na Ihe Ndi Soro Ya Mgbe E Mesiri

Ohu mbu Ellen White huru na-egosi ndi nke Chineke no n’uzo na-aga eluigwe, ebe ihè di n’azu ha a kporo Mkpu Etiti Abali. A ga-aghota ozi Samuel Snow kwuputara. N’onwa Mee 1842, e biputara chaati 300 maka ndi nkwsa 300. Ka o na-erule Maachi 22, 1844, mgbe ndakpo olileanya mbu gasiri, e wepuru chaati ahụ n’oru, otutu mmadu wee hapu mmeghari ahụ. Ndi fodorunu ga-echere. N’ogbako mgbasá ozi Exeter, Snow gosiri na Onyenwe anyi ga-abia n’October 22, 1844, Ubochi Mkpuchi Mmehie. Nke a kpaliri ha ikwsa ozi ahụ.

Joseph Bates koru na mgbe nzuko ogige Exeter gachara, ka o na-aga n’ime ugbo oloko ndi ahụ, o nuru olu ndi na-ekwughachi, “Lee, onye na-alu nwanyi oheru na-abia!” Mmeghari a gbasara United States dum n’ime onwa abuo, ma duru gaa n’Ihe Nkuda Mmuo Ukwu ahụ n’ubochi Ọktoba 22, 1844.

Damsteegt na-ekwu maka Nzuko Low Hampton nke ndi Adventist, na Disemba 28–29, 1844, nke Himes na Miller sonyere. Himes gbara ume ka a kasie ndi nso obi, ka e kpalite uwa Ndi Kraist, nakwa ka a kposaa nzoputa nye ndi mmehie. Izu ole na ole ka e mesiri, akrukwo mgbasá ozi Advent maliteghachiri, Himes kwuputakwara na uzo nzoputa emeghewo. Miller jiri nwayoo nwayoo hapu echiche ahụ siri ike banyere uzo e mechiri emechi ma laghachi n’echiche mbu ya banyere Mkpu Etiti Abali. N’otu onwa ahụ kwa, Ellen White natara ohuu mbu ya, nke gosiri na ndi juru Mkpu Etiti Abali na-ada n’uzo ahụ. Ohu ahụ bu maka William Miller dikwa ka o bu maka onye o bu la ozo.

Nnwale Ikpezu na Nketa William Miller

Site na Early Writings, ibe 257: “Mgbe ahụ, a dotara uche m gaa n’ebe William Miller no. O yiri onye mgbagwoju anya, e wee kugide ya n’ala site n’ichegbu onwe ya na ahuhu n’ihi ndi ya. Igwe ahụ ndi e jikotara onu ma juputakwa n’ihunanya n’afọ 1844 no na-atufu ihunanya ha, na-emegide

ibe ha, ma na-adaba n'ọ̀nọ̀du oyi na nke ị̀la azu n'okwukwe. Ka ọ̀ na-ele nke a anya, iru uju bibiri ike ya. Ahuru m ndi ndu ka ha na-ele ya anya, karisia Joshua Himes, na-atu egwu ka o wee ghara inata ozi nke mmuo ozi nke ato." Ozi nke mmuo ozi nke ato n'ọ̀nọ̀du a bu Sabbath. Ka Miller na-agbasi mbo ike itughari n'ebe ihè si n'elugwe bia no, ndi ikom a na-akpa atumatu iji doputa uche ya puo. Mmetuta mmadu debere ya n'ochichiri ma jigidere mmetuta ya n'etiti ndi na-emegide eziokwu ahụ. N'ikpeazu, Miller weliri olu ya megide ihè si n'elugwe bia—Sabbath. O juru inata ozi ahụ nke gaara akowara ya nkuda mmuo ya ma mee ka ihè na ebube nwuo n'oge gara aga. O dabere n'amamihe mmadu kama n'amamihe Chineke. N'ihì na oru na nka etiwala ya, o bughì nke ukwu ka a ga-aza ajuju ya dika ndi ahụ gbochiri ya iru eziokwu ahụ. Mmehie ahụ dikwasiri ha. O buru na Miller nwere ike ihu ihè nke mmuo ozi nke ato, a gaara akowara ya otutu ihe. Ma umunna ya kwuputara ihunanya miri emi di otu a n'ebe o no nke mere ka o chee na o gaghi enwe ike ikewapu onwe ya n'ebe ha no. Chineke kwere ka o daba n'okpuru ike onwu ma zoo ya n'ili puo n'aka ndi dopuru ya puo n'eziookwu ahụ. Mosis mehiere tupu o bata n'Ala Nkwa ahụ; otu a kwa ka Miller mehiere ebe o na-achọ ibanye n'ime Kenan nke elugwe n'oge na-adighi anya. Ndi ozo duru ya ime nke a; ndi ozo ga-aza ajuju banyere ya. Ma ndi mmuo ozi na-eche nche aja di oké onu ahia nke ohu Chineke a, o ga-aputakwa n'olu nke opi ikpeazu."

Mmechi: Ihe Omumu Maka Taa

N'ikpeazu, William Miller bu onyinyo Ndi Adventist Ubochi nke Asaa n'oge ogwugwu uwa. Ohu mbu Ellen White metutara ubochi anyi kariya nke ya. N'oge ogwugwu uwa, Ndi Adventist Ubochi nke Asaa ga-aju ihè nke Mkpu Etiti Abali. A puru ighota ihè nke Mkpu Etiti Abali naani site n'ighota akuko ihe mere eme a. Nkuda mmuo mbu sachapuru mmeghari Millerite n'aka ndi no ebe ahụ n'ihì ihe kpatara ya na-ezighi ezi, ma kwadebe ndi mmadu maka ahumihe ule nke ga-eduba ha n'Ebe Kachasi Nso. Ndi bjarutere n'nkuda mmuo mbu ahụ bu ndi a goziri agozi naani ma o buru na ha echere ruo Oktoba 22, 1844. Chineke hoputara oge a iji meputa otu ndi mmadu O ga-achikota n'Ebe Kachasi Nso. Iju Mkpu Etiti Abali ma dapu n'okporo uzọ ahụ bu iju akuko ihe mere eme a dum.

William Miller merehie mmehie ato, a na-anwale anyi mgbe niile site n'ule ato. Mmehie mbu ya bu iju Mkpu Etiti Abali na Disemba 1844. Nke abuo ya bu ige ndi mmadu nti kama ige Chineke nti, nke dugara ya n'imehie nke ato ya: iju Ubochi Izu Ike. N'ogwugwu uwa, ndi Adventist nke Ubochi nke Asaa ga-aju akuko ihe mere eme nke Mkpu Etiti Abali na oku ahụ a na-akpo ka e laghachi n'uzo ochie n'ihì na ha na-ege ndi ndu ha nti. N'ime ime nke a, ha na-akwadebe onwe ha maka akara nke anu ohia ahụ, na-emeghachi usoro ule nzokwu ato nke Miller, nke na-amalite n'otu ha si emetuta ozi na akuko ihe mere eme nke Mkpu Etiti Abali.

E nwere naani amuma abuo nke na-ekwu maka akuko ihe mere eme site n'oge nkuda mmuo mbu ruo n'oge nkuda mmuo nke abuo: ubochi 2300 ("O bu ezie na ohu ahụ akwusituo oge, chere ya") na 2520. Iju 2520 bu iju Mkpu Etiti Abali. Iju Mkpu Etiti Abali bu isi n'uzo ahụ daa n'awa ojoo di n'okpuru.

Anyi ga-akowakwu nke a n'omumu na-esonu.